

Nærings- og fiskeridepartementet
postmottak@nfd.dep.no

Deres ref.:

Vår ref.:

24. august 2017

Høring - innføring av distriktskvoteordning for torsk

Vi viser til høringsbrev fra Nærings- og fiskeridepartementet om innføring av en midlertidig distriktskvoteordning for torsk.

Både i Sjømatindustriutvalget (NOU 2014:16) og i den påfølgende behandling av Stortingsmelding 10 (2015-16) "En konkurransedyktig sjømatindustri" er det trukket fram at ustabil tilgang på råstoff er en viktig begrensning for økt lønnsomhet i sjømatindustrien. Store deler av den samlede sjømatnæringen kan vise til både vekst og god lønnsomhet det siste tiåret. Fiskeflåten kan, som en følge av strukturering, sterke bestander og økende førstehåndspriser, se tilbake på en periode med god lønnsomhet. Det samme gjelder havbrukssektoren, der stor etterspørsel etter laks har gitt gode marginer for næringen. Tradisjonell fiskeindustri skiller seg på flere områder negativt ut i dette bildet, med redusert bearbeiding og verdiskaping av råstoffet og lav lønnsomhet. Gjennomsnittlig driftsmargin i tradisjonell fiskeindustri har de siste årene ligget på 1-3 %.

Sjømatindustriutvalget la stor vekt på betydninga av vertikal koordinering i verdikjeden, både for å sikre kapasitetsutnyttelse i produksjon og for å møte markedskrav. Tilgang på råstoff over hele året er en vesentlig forutsetning for å drive lønnsom fiskeindustri, men med dagens reguleringer er industrien langt på vei avskåret fra å påvirke landingsmønsteret. Sjømat Norge har lenge påpekt at dersom ikke rammevilkårene i større grad utformes for å ta hensyn til dette, vil vi få en ytterligere nedbygging av foredlingsindustrien i Norge.

Til tross for at tilgang på råstoff til riktig tid er en kritisk faktor for industrien, har vi en fiskerilovgivning som sterkt begrenser industriens mulighet til å styre egen råstofftilførsel. Landingsmønster og råstofftilgang påvirkes i stor grad av strukturen og reguleringene i fiskeflåten og av den enkelte reders disposisjoner. Alle ordninger som hittil er innført med tanke på strukturendringer i fiskeflåten har bygd opp rundt fiskernes behov for lønnsomhet, og ikke rundt industriens behov for råstoff. Med slike rammevilkår er det vanskelig å sikre en tilpasset råstofftilgang, som igjen har negative konsekvenser for investering, stabile arbeidsplasser og lønnsomhet i den delen av verdikjeden som er avhengig av råstoffet til bearbeiding.

Når kvoter slås sammen blir det færre båter som leverer til fiskeindustrien på land, og det lokale råstoffgrunnlaget blir svekket. Mer fisk har de siste årene blitt samlet på færre fartøy, og dette fører til økt størrelse på de enkelte landinger. Dette stiller igjen krav om større mottakskapasitet på hvert enkelt anlegg på land. Denne kapasitetsoppbyggingen medfører igjen økt behov for en sikker råvaretilgang. Struktureringen i flåten vil dermed gi en avskalling

i antall anlegg. Dette er en utvikling vi allerede ser i fiskeindustrien i dag, og problemene knyttet til den manglende innflytelsen på egen råstofftilgang er økende for industrien.

Dette forsterkes av at stadig flere fiskere velger å integrere mot fiskeindustrien ved å etablere eller overta fiskeindustribedrifter. Dette gir en kraftig konkurransevridning i disfavør av industribedrifter som ikke er eid av "aktive fiskere" med egne fartøy. Kampen om råstoffet hardner til, og det blir stadig mindre fritt råstoff tilgjengelig for fiskeindustrien. Dette påvirker verdiskapingen av norsk fisk og aktiviteten langs kysten.

Sjømat Norge har lenge etterlyst et større politisk fokus på vekselvirkningen mellom fiskeflåten og fiskeindustrien. Det er behov for å tenke hele verdikjeden i all industripolitikk; reguleringer, strukturering, omsetningsregelverk, markedsadgang, kvalitet, kontroll osv. Vi må tilrettelegge for størst mulig samlet verdiskaping og aktivitet av råstoffet og ikke utelukkende ha fokus på lønnsomhet i ett ledd i kjeden.

Fiskeindustrien må ha bedre kontroll med råstoffet sitt enn det dagens førstehåndsmarked tilbyr for å kunne utvikle seg og skape aktivitet langs kysten. I torskesektoren har vi hatt en reduksjon i bearbeidingsgraden og dermed nasjonal verdiskaping av råstoffet til fordel for mottak som primært er logistikkvirksomhet. Industripolitikken vil være bestemmende for om den framtidige fiskeindustrien reduseres til logistikkvirksomheter, som primært tar imot rund fisk, sorterer og pakker den for videre transport eller om den skal være en matindustri som skape merverdier og gode arbeidsplasser.

Sjømat Norge ser på forslaget fra Nærings- og fiskeridepartementet om å avsette en distriktskvote for kommunene Gamvik og Lebesby som en erkjennelse av fiskeindustriens utfordring knyttet til ustabil og uforutsigbar tilgang på råstoff.

Råstoffmangel og manglende kontroll over egen råstofftilgang er et gjennomgående problem for industrien langs hele kysten. Utfordringen til sjømatnasjonen Norge er derfor å finne gode nasjonale løsninger som sikrer at vi får en levedyktig bearbeidingsindustri, og dermed større konkurransekraft, verdiskaping og aktivitet av råstoffet.

Sjømat Norge er derfor overrasket over departementets forslag om å opprette en ny distriktskvote knyttet til to kommuner i Finnmark. Departementet gir heller ingen begrunnelse for hvorfor Gamvik og Lebesby er valgt, like lite som det gis en vurdering av hvordan en distriktskvote for disse to kommunene er tenkt å styrke den lokale fiskeindustrien, og hvordan ordningen vil ramme annen industri. Det gis heller ingen vurdering av hvilke effekter en slik midlertidig ordning vil ha dersom ordningen trekkes tilbake etter to år, som skissert.

Det er rimelig at en distriktskvote øremerket til to kommuner vil bidra til å styrke konkurranseevnen til den lokale industrien, ved at det gis en større garanti for råstofftilgang enn det som gjelder for industrien for øvrig.

Sjømat Norge mener det er kritikkverdig at høringsnotatet ikke drøfter hvordan favorisering av enkeltkommuner i kvotesammenheng vil slå ut i konkurransesituasjonen for allerede eksisterende bedrifter i andre næringssvake distrikt. Det drøftes heller ikke det betenkelige i at myndighetene aktivt stimulerer til nyetableringer, samtidig som strukturordningene for fiskeflåten trekker i motsatt retning. Oppbygging av ny kapasitet i fiskeindustrien bør ikke skje på andre vilkår enn det etablert industri er underlagt. Det vil i motsatt fall intensivere konkurransen ytterligere og gjøre råstoffsituasjonen verre for alle. Sjømat Norge går klart imot ordninger som ikke er basert på like konkurransevilkår.

Mangel på råstoff og kontroll på råstofftilgangen er som nevnt et grunnleggende nasjonalt problem og er gjeldene for hele fiskeindustrien, både i Nord-Norge og på Vestlandet. En

distriktskvote som foreslått, der fisken skal fiskes på høsten og leveres fersk, vil i første rekke gå på bekostning og ramme leveranser til andre næringssvake distrikt. Flere sentrale fiskerihavner har over de siste årene mistet betydelige leveranser som følge av struktureringen i flåten, og dermed tap av hjemmeflåten. Andøya, Bulandet, Skjervøy er alle eksempler på viktige fiskerihavner som taper i råstoffkampen. Sjømat Norge frykter at de kystsamfunnene som i dag sliter med redusert og mangelfull råstofftilgang vil få forsterket sine problemer, dersom 3000 tonn torsk kanaliseres til Gamvik og Lebesby utenom den ordinære konkurransen. Effekten av å stimulere noen kystsamfunn er naturlig nok at andre kystsamfunn rammes tilsvarende

Sjømat Norge mener et bærende element i norsk fiskeripolitikk må være muligheten for å konkurrere på like vilkår. Vi har allerede en todeling av norsk fiskeindustri, avhengig av eierskap. Statlig kanalisering av landinger til en kommune gir et naturlig konkurransefortrinn for industrien i denne kommunen og bidra ytterligere til ulike konkurransevilkår.

Sjømat Norge kan derfor ikke støtte forslaget om etablering av en distriktskvote.

Nærings- og fiskeridepartementet adresserer her en nasjonal utfordring for norsk fiskeindustri, men foreslår en lokal løsning som vi mener gir ulike konkurransevilkår og en uheldig avsporing av fiskeripolitikken. Vi mener at forslaget fra departementet tar fokus vekk fra kjernen av problemet, når de foreslår en form for regional industripolitikk som tilgodeser enkeltbedrifter og stimulerer til nyetableringer i områder med svak råstofftilgang.

Sjømat Norge mener det sentrale er å løfte frem hvordan industrien skal få bedre kontroll på råstofftilførselen. Vi kan i denne sammenheng peke på et av forslagene som er nevnt i Kvoteutvalgets innstilling, og som også var en del av forslaget fra Pliktkommisjonen; auksjon av kvoter rettet mot industrien. Sjømat Norge mener dette er et mer interessant forslag enn at enkelte områder skal øremerkes gjennom reguleringsopplegget. I all enkelhet kan en slik auksjon organiseres ved at et definert kvantum avsettes til dette formålet, og at fiskeindustribedrifter som får tilslag på fisk gjennom auksjonen inngår avtaler med merkeregistrerte fiskefartøy om å fiske denne fisken til nærmere avtalt tid og pris.

Avslutningsvis vil vi understreke at fiskeindustrien har behov for en styrket nasjonal industripolitikk. Stadig mer fisk går ubearbeidet ut av landet. Sjømat Norge mener at norsk fiskeindustri vil være konkurransedyktig om en i større grad er villig til å se på hvilke effekter struktur- og reguleringspolitikken har for industriens virksomhet, og ordninger som gjør at industrien i større grad har innflytelse på egen råstofftilgang. Det er symptomatisk for norsk fiskeripolitikk at høringsnotatet om distriktskvoter i langt større grad drøfter hvordan distriktskvoten skal innføres i flåten enn hvordan distriktskvoten vil slå ut for industrien

Vennlig hilsen
Sjømat Norge

Sverre Johansen
Direktør industri

Kristin Alnes
fagsjef